

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ.

ԼԻՆԵՐՈՒՆԻ ՄԱՆԸ ԵՒ ՅԱՋՈՐԴ.

Այս 1863 տարւոյս նշանաւոր դէպքերէն մէկը անտարակոյս Լինքոլնի մահն է: Մինչդեռ ամէն մարդ յուսով կսպասէր որ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց մարդասիրտ պատերազմը վերջանայ, եւ բիւրաւոր անմեղ արիւններու հոսանքները դադարին, յանկարծակի լսուեցաւ աշխարհիս ամէն կողմը՝ որ նոյն Միացեալ Նահանգաց մեծ հասարակապետութեան Գահերէցը Աբրահամ Լինքոլն՝ չարաչար մահուամբ սպանուեր է, ուստի պատերազմը անով դադարելու տեղը եւս առաւել սաստկացաւ:

Այս ցաւալի դէպքին մանր պարագաները այնքան խրատ առնելու բաներ չեն, որքան նոյն Գահերիցուն վարքն ու կենսագրութիւնը, զոր այստեղ կհամառօտեմք:

Աբրահամ Լինքոլն ծնած էր Ամերիկայի Քէնթուքի քաղաքը 1809-ին: Ծնողքը աղքատ երկրագործ էին, ուստի իրենց որդւոյն ոչ ուսում տուած էին եւ ոչ կրթութիւն. միայն ինքը առողջ եւ ուժեղ կազմուածք ունենալով, բնութեամբ ալ աշխատասէր լինելով, շատ տարի փայտ կտրելու եւ հիւսնութեան արհեստը կբանեցընէր, եւ աւելի երկաթէ ճանապարհներուն վրայի գերանները կտրելու ու տաշելու կաշխատէր. քանի մը տարի ալ շոգենաւերու վրայ բեռնակիր եղաւ:

Լինքոլն մեծ սէր ունէր կարդալու, եւ աշխատանքովը վաստըկած փողերուն մէկ մասը լրագիրներ առնելու կգործածէր ու ազատ ժամանակները անոնք կկարդար: Յետոյ երբոր Ամերիկայի փոքրիկ քաղաքներէն մէկուն մէջ մանրավաճառի խանութ մը բացաւ, իրիկունները դպրոցի մը մէջ ուսում սովորելու կաշխատէր: Անկից ետքը իրաւագէտ մարդու մը քով մտաւ, եւ իւր փու-

թաջան աշխատանքովը ամէն տեսակ օրէնքներու լաւ տեղեկութիւն առաւ. այնպէս որ ինքն ալ բաւական մեծանուն փաստաբաններէն մէկը դարձաւ, եւ շատ մարդիկ կուգային իրեն խորհուրդ հարցընելու. մանաւանդ որ ամենուն յայտնի էր իրեն համետութիւնը, ազնուութիւնը, բարակամտութիւնը եւ արդարասէր մարդ լինելը. ուստի առաջ պատգամաւոր ընտրուեցաւ Նահանգներէն մէկուն մէջ, եւ յետոյ՝ այսինքն 1847-ին ընտրուեցաւ Ամերիկայի հասարակապետութեան խորհրդարանին անդամ: Իրեն ազատամտութեանը պատճառաւ, եւ մանաւանդ գերիներու ազատութեանը մեծ պաշտպան լինելովը, 1860-ին ընտրուեցաւ նոյն հասարակապետութեան Գահերէց, եւ այն անձը որ երկրագործի որդի, փայտ կտորող, հիւսն ու բեռնակիր էր, եղաւ աշխարհիս մեծամեծ ազգերէն մէկուն գլուխը. եւ թէպէտ վարմունքին մէջ միշտ կերեւէր հասարակ ու ռամկական կերպ մը, բայց սրամիտ դատողութեամբը, անաչառ եւ անշահասէր արդարութեամբը, եւ համեստ ու քաջասիրտ բնաւորութեամբը, շուտով պատկառելի եղաւ ոչ միայն իւր քաղաքակիցներուն, այլ եւ թշնամիներուն:

Այս տարի Լինքոլնի գահերիցութեան ժամանակը լցուած լինելով՝ Միացեալ Նահանգաց գլխաւորները ուղեցին նորէն զինքն ընտրել այն պաշտօնին, որպէս զի Ամերիկայի պատերազմը պատուաւոր կերպով մը վերջացընեն. ահագին առաւելութեամբ քուէից՝ անցած տարի նոյեմբերին մէջ ընտրութիւնը Լինքոլնին վիճակեցաւ, եւ այնուհետեւ պատերազմը աւելի սաստկութեամբ առաջ տարուեցաւ Կրանթ զօրապետին ձեռքովը, այնպէս որ ապրիլի 2-ին Ռիչմոնտ քաղաքը առ-

նուեցաւ, եւ ի զօրապետը անձնատուր եւ զաւ հիւսիսականաց, բայց վրան հինգ օր չանցած՝ Լինքոլնը սպաննեցին, եւ բոլոր Ամերիկացիք, Լինքոլնի թշնամիներն անգամ, մեծ արամութեան մէջ ընկղմեցան:

Լինքոլնին տեղը հասարակապետութեան Գահերէց ընտրուեցաւ Անտրիւ (Անգրէաս) ձոնսըն, որ ծնած է 1808-ին, նոյնպէս անընշան եւ աղքատ ծնողաց որդի, ի մանկութենէ առանց ուսման մնացած, եւ յետոյ ինքիրմէ կարգաւ գրեւ սովրած: Կըսեն թէ երբոր ձոնսըն գերձակի մը քով աշակերտութիւն կընէր, գերձակին բարեկամներէն մէկը սովորութիւն ունէր նորա խանութը գտնուելու, եւ աշխատաւորաց կար կարած ժամանակը բարձր ձայնով կկարգար անոնց Անգղիոյ երեւելի փաստաբաններուն ճառերը: ձոնսըն պատանին մեծ ուշադրութեամբ մտիկ կընէր այն կարգացմունքը, անով սէր մը ձգեց կարգաւ սովրելու որ այն ճառերուն միտքը աւելի լաւ հասկընայ, գնաց այլ բնարան մը գնեց, ու առանց վարժապետի կարգաւ սովրեցաւ՝ գործաւորաց մէ-

կուն երբեմնական օգնութեամբը, յետոյ այն ճառ կարգացող անձէն գիրքը առաւ ու սկսաւ կարգաւ, եւ այնուհետեւ ամէն իրիկուն երկու երեք ժամ կարգաւով կանցընէր: 1828-ին իւր գեղին գիրք ընտրուեցաւ, մինչեւ երեք անգամ. յետոյ իւր նահանգին օրէնսդրական ժողովին երեսփոխան, եւ այնուհետեւ քանի գնաց անունը մեծցաւ իբրեւ ճարտասան եւ օրէնսդէտ, եւ զանազան դաւառաց զինուորական կուսակալ դրուեցաւ, միանգամայն եւ քաջութեամբը անուանի զօրապետներէն մէկն եղաւ. եւ թէպէտ շատ թշնամիներ ալ ունէր, 1865-ին Մարտի 4-ին ազգային Հասարակապետական ժողովը ընտրեց զինքը Լինքոլնին օգնական, եւ ապա նորա յաջորդ, ձոնսըն ամէն կողմանէ Ամերիկացւոց մեծարանքին արժանաւոր մարդ է, եւ իրեն փորձառու, ուշադիր եւ ողջամիտ բնաւորութեամբը կյուսացուի որ ոչ միայն Լինքոլնին արժանաւոր յաջորդ է, այլ եւ Ամերիկայի գործոց յաջողութեան եւ խաղաղութեանը պատճառ պիտի լինի:

ՄԱՆՐԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԱՐԴՈՒՍ ԸՂԵՂԻՆ ԾԱՆՐՈՒԹԻՒՆԸ.

Ընդհանուր կարծիք է բնագիտաց՝ թէ խելացի մարդոց ըզեղը աւելի նիւթական ծանրութիւն ալ ունի քան թէ անխելքներունը: Օրինակի համար, սովորաբար չափահաս մարդու մը ըզեղին ծանրութիւնն է մէկ ֆունթ եւ $9\frac{1}{2}$ զոլթնիք. բայց Բռումուէլի ըզեղին ծանրութիւնն է եղեր 5 ֆունթ 18 զոլթնիք: Լորտ Պայրըն բանաստեղծինը 5 ֆունթ 20 $\frac{1}{2}$ զոլթնիք. Տիւփիւլիթրէն բժշկինը 2 ֆունթ 42 զոլթնիք. Բիւլիէ բընապատումինը 5 ֆունթ 44 $\frac{1}{2}$ զոլթնիք. Նափուէոնի Ա. ըզեղը 2 ֆունթ 45 $\frac{1}{2}$ զոլթնիք:

ՁՈՒԱՐՃԱԼԻ ԳԻՊՈՒՄԾ ՄԸ.

Տարւոյս սկիզբները Փարիզու երկաթուղիներէն մէկուն կայարանին մէջ գիպուած մը պատահեր է շատ զուարճալի, եւ միանգամայն խրատ առնելու բան:

Ժիլլ Մենիւր անունով երեսուներեք տարեկան երիտարար մը կայ եղեր՝ տղայութեան ժամանակէն որք մնացած, ու տասնըվեց տարեկան ատենը Փարիզէն Ամերիկա գնացած: Փարիզու մէջ հօրեղբայր մը միայն ունի որ վրան շատ սէր ունենալով՝ գիշեր ցորեկ կմտածէ եղեր թէ երբ պիտի դառնայ արդեօք Ամերիկայէն իւր եղբորո-